

NOUS ESCENARIS INTERACTIUS PER A LA RÀDIO

JOSEP MARIA MARTÍ I MARTÍ

La ràdio iniciarà un nou segle i una nova etapa. Els profetes de la tecnologia anuncien la revolució digital, la qual ha de canviar l'estructura i les utilitats d'un suport de difusió que, com el radiofònic, viu instal·lat actualment en plena època analògica.

En aquestes circumstàncies difícils tothom mira enrere per cercar referents històrics; es tracta de veure el paper que ha tingut la radiodifusió cada cop que ha sofert transformacions importants. L'objectiu és tenir alguna classe de conclusions tranquil·litzadores amb les quals pugui plantar cara al desconcert imperant en el conjunt del sector.

Els agents principals s'emparen en la incertesa de l'abast real de la digitalització. No se sap encara quina incidència tindrà sobre la difusió, quines seran les seves utilitats finals, i es qüestiona també l'acceptació que pot tenir per l'audiència, avui instal·lada en la fàcil, barata i còmoda recepció en els aparells de transistors. N'hi ha que assenyalen que les noves tecnologies aconseguen acceptació social en la mesura que són útils, però això encara s'ha de veure malgrat els avantatges que s'anuncien. El gran repte és transformar un mitjà de naturalesa unidireccional en bidireccional, és a dir, en interactiu.

Abans d'exaltar les potencialitats dels suports digitals i anunciar la fi dels analògics, cal fer un esforç de reflexió i de descripció de l'escenari tecnològic que es va configurant. Al quadre de la pàgina següent hem intentat fer un mapa de situació i remarcar els aspectes més importants del nou context: la denominació que rep cada tipus de ràdio, el suport físic per mitjà del qual es realitza la transmissió, el sentit de la comunicació i, per tant, les possibilitats d'interactivitat, i, a l'últim, els serveis que ofereix o pot oferir a l'audiència.

<i>Tipus de ràdio</i>	<i>Suport físic de transmissió</i>	<i>Sentit de la comunicació</i>	<i>Serveix que ofereix</i>
Ràdio tradicional - RDS	Hertzià / analògic	Unidireccional	Programació Informació en pantalla
DAB	Hertzià / terrestre / digital	Unidireccional (bidireccional utilitzant suport complementari)	Programació de so Informació general en pantalla Informació diferenciada
DBS	Hertzià / satèl·lit/ digital	Unidireccional (bidireccional utilitzant suport complementari)	
Ràdio a la carta	Telefònic ISDN Digital	Bidireccional	Àudio a la demanda
Internet	Telefònic normal	Bidireccional	Programació Àudio a la demanda Participació en programació Etcètera

El marc tecnològic va configurant fins ara sis tipus de ràdios possibles. De totes, solament una gaudeix d'una forta implantació: la hertziana tradicional; les altres estan en diferents fases de consolidació. N'hi ha dues, la ràdio a la demanda i Internet, que tenen possibilitats reals de funcionar de manera interactiva autònoma; les restants —DAB i DBS— necessiten un suport telemàtic complementari com ara el telèfon.

La tecnologia digital de transmissió pot aplicar-se al conjunt de les ràdios menys a la hertziana tradicional. Totes estan disponibles i la majoria tenen alguna classe de regulació i de planificació legals. Per altra banda, la seva implantació en el mercat depèn de factors polítics i econòmics i, sobretot, de la voluntat dels agents radiodifusors públics i privats que operen en el sector a tot el món.

La DAB, la ràdio digital de difusió terrestre, ha deixat el laboratori de proves i és impulsada a hores d'ara per diferents clubs de radiodifusors nacionals en accions promogudes per la Unió Europea de Radiodifu-

sió. Amb vista a l'homologació dels sistemes de transmissió i de les bandes de freqüències, hi pot haver problemes d'unificació mundial, la qual cosa pot resultar decisiva per a la seva acceptació social.

Els experiments realitzats fins ara demostren el potencial del sistema digital tant pel que fa a la qualitat del so que transmet com a la possibilitat d'afegir-hi diferents informacions escrites i elements visuals, els quals poden arribar a ser personalitzats per a cada receptor en funció de la codificació específica dels missatges. Els fabricants calculen que pels volts del 2002 els aparells receptors poden ser competitiu amb els actuals transistors respecte al preu de venda.

La DBS (Radiodifusió Directa via Satèl·lit) utilitza en part la mateixa tecnologia de digitalització i compressió numèrica del DAB, amb la diferència que està destinada a tenir una cobertura continental, semblantment a la de la televisió numèrica, la qual acompanyarà en les noves plataformes que es van posant en marxa pertot arreu. Si se soluciona el problema de la recepció mòbil, sobretot pel que fa a la mida de l'antena dels cotxes i al cost també dels receptors, pot donar lloc a emissores de ràdio que tinguin cobertura europea real.

Malgrat la potencialitat de les dues modalitats de ràdios digitals esmentades, les úniques que són interactives són les que utilitzen suports de difusió telemàtics. Pel que fa a la ràdio a la carta, les experiències fetes fins ara empren les xarxes terrestres digitals de serveis integrats (ISDN), conegudes a casa nostra com a RDSI. Aquest model radiofònic té diferents possibilitats d'oferta: l'audició de serveis de programació regular per a persones que no estan situades en l'àmbit de cobertura d'emissores hertzianes tradicionals i la petició de programes específics emmagatzemats en un banc de so. En el primer dels casos, Radio France ha dut a terme una experiència que permet accedir als serveis regulars de les seves emissores en col·laboració amb France Télécom, la companyia telefònica francesa: utilitzant el teclat del telèfon es poden escoltar en temps real les emissions o els serveis complementaris associats.

La modalitat que fa servir un banc de so informàtic ha estat emprada per la ràdio alemanya Südwestfunk en col·laboració amb la German Telecom i empreses de tecnologia de *soft*; l'experiència, iniciada el 1995, permetia als usuaris de PC equipats amb Windows disposar de fins a 140 documents de material àudio classificats en cinc grups: *pop*, radiocòmics, radiodrama, música clàssica i musical. Els problemes que limiten l'expansió d'aquest tipus de ràdio a la carta se centren en la velocitat de transmissió del so, la seva qualitat i els problemes d'emmagatzemament en el servidor central.

Totes les expectatives de bidireccionalitat semblen confirmar-se a

Internet. L'expansió del quart mitjà i la facilitat tecnològica en l'oferta de serveis radiofònics centra les esperances dels radiodifusors en el sentit que no caldrà esperar l'evolució positiva dels condicionants tecnològics i legals com succeeix amb la DAB i la DBS.

El nou mitjà és per als radiodifusors el més versàtil, i com a tal és utilitzat. De moment, les experiències conegudes converteixen Internet en element promocional de les programacions regulars, en eina de participació dels oïdors de les mateixes emissions, en una mena de ràdio exterior per a l'audiència allunyada geogràficament de l'emissora tradicional, en banc de so i, solament en alguns casos, en un nou tipus de ràdio que no té res a veure amb les altres.

A casa nostra, la popularització del nou mitjà ha agafat per sorpresa moltes ràdios; en general, no hi ha hagut estratègies empresarials específiques pel que fa a la seva explotació des del punt de vista comercial. Tenir una *web* ha estat considerat com a signe de modernitat per a les emissores, com a eina d'adquisició de notorietat en uns sectors determinats i, sobretot, com una obligació mimètica de no ser menys que els altres. Si donem una ullada a la majoria de les pàgines sortides de l'Estat espanyol, hi observarem que, lluny de plantejar-se les possibilitats reals d'Internet, el que s'ha fet és utilitzar l'aparador per a promocionar-se.

El projecte que fins ara ha desenvolupat i explorat més a fons les possibilitats del quart mitjà ha estat el que el mes d'abril va posar en marxa el grup d'emissores de Catalunya Ràdio. Hi ha ja programació *on-line* i d'àudio a la demanda a més d'uns altres serveis. Algunes ràdios han ampliat el contingut de les finestres a l'establiment del correu electrònic perquè els oïdors de les emissions regulars hertzianes puguin establir contacte amb els programes i els realitzadors d'èxit i també perquè es puguin realitzar fòrums de debat.

En el conjunt de l'Estat espanyol, la ràdio a Internet és de moment quasi exclusivament un mitjà de suport, o si es vol complementari, de les emissores tradicionals. El desenvolupament d'una línia autònoma de programació no dependent és una tasca que encara s'ha de fer. Alguns directius d'empreses públiques i privades no s'acaben de fiar de les possibilitats que té el quart mitjà de deixar de ser un entreteniment més o menys elitista per a convertir-se en un mitjà massiu, digne de ser explotat comercialment, sobre la base de la publicitat o l'abonament dels seus oïdors potencials. Estan a l'expectativa.

Les experiències de les ràdios internautes en un sentit ple, sobretot de les americanes, demostren que el nou mitjà només té sentit si es planteja com una cosa diferent, i la diferència, ja ho hem dit, la marca l'explotació de la interactivitat. Quasi vuitanta anys després de la formulació del somni

brechtiana, que deia que la ràdio, a banda de ser un formidable aparell de distribució, podria convertir-se en un altre de comunicació plena, sembla que s'és a les portes d'aconseguir-ho. El que no queda del tot clar és si el desenvolupament es farà de manera espontània o si, finalment, els agents radiodifusors es decidiran a fer el pas.